

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 442.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245223424160/facsimile.pdf> (tilgået 06. juni 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Hellige Romerske Rige

Stykket, ei gjøre mindste Giengæld i deres Havne, og ved denne aabenbare Nærighed blev de nødvendig forhadte allevegne, hvor man fik Øinene op, men derfra var kun et Skridt til at blive fortrængt, da deres verdslige Magt var alt for ubetydelig til at seire hvor den traf alvorlig Modstand. Den nærmeste Følge var, at Amsterdams og de andre Hollandske Søstæder, som havde hørt til Forbundet, fandt alt i det Femtende Aarhundrede deres Fordeel ved at træde ud deraf og smugle paa egen Haand, og derpaa fulgte Lagets Lidelses-Historie, da det maatte tigge i Holland, lade sig drille i Danmark og Sverrig, hudflette i Norge, korsfæste i England og begrave i Tydskland*).

Dog, skøndt Hanselaget, ved at finde sig i Billighed, vist nok haade kunde forlænget sine Dage, formildet sin Skabne og fordoblet sin Ære, saa laae det dog i Sagens Natur, at det, ved at vække Livs-Kræfterne og Bevidstheden i vor nordiske Folke-Kreds, maatte selv arbeide paa sin Undergang; thi dets Bedrift var jo »Kystfart og Mellemandel,» som intet vaagent Folk kan frivillig overlade de Fremmede, og de Lybske Borgemestre vilde derfor ikke kunne redde Laget fra Svindsofen i det Sextende eller fra Døden i det Syttende Aarhundrede, om de end nok saa godt havde stukket Fingeren i Jorden, med dybe Buk for Gustav Wasa og Karl den Niende i Sverrig, Frederik den Anden og Christian den Fjerde i Danmark, og for Hansernes Plage-Gudinde: Dronning Elisabeth i England. At Hamburg havde anderledes Fordeel af sin smidige Ligegyldighed for Lagets Vee og Vel, end Lybek af sit fortvivlede Stivsind, er vist nok i vore Dage soleklart, naar man sammenligner disse Hanseatiske Levninger, men langt fra at spotte den »Keiserlige Rigs-Stad« i sin dybe Fornedrelse, skal Nordens Folk give Lybek Æren for hvad Godt, Laget virkede, og takke Gud, at de under deres lange Vintersøvn hverken faldt i Hænderne paa Holland eller England, men gav kun »Lærepenge« til nogle Tydske Kiøbstæder, som var nødt til at lade dem selv opgiøre deres Mellem-Regning, saasnart de fik Lyst og Tid dertil.

Hvad nu den store Mellem-Handel angaaer, som »Hanserne« i det Fjortende og Femtende Aarhundrede hardtad udelukkende bemestred sig, da beklager deres berømte Historie-Skriver (Sartorius) vel i en vis Henseende, at man ei fra hine Dage har saadanne ordenlige »Told-Ruller og Klareringer« som

*) Sartorius's Hanse-Histories Tredie Deel.

Det Hellige Romerske Rige

nuomstunder, men han er dog klarøiet nok til at see, at Handelen gik saameget desbedre, som den uden dem gik meget friere, og da vi ikke kunde vinde en Skilling ved den nøiagtigste Opgjørelse af Mellem-Regningen, kan Tiden, den vilde koste, vist anvædes meget bedre. Morsomt nok kunde det imidlertid være at have en paalidelig Opregnelse af hvad Slags Gods de store Mæglere fornemmelig føer med i Nørreleden, eller ombyttede med Sydtydendernes paa Verdens-Markedet i Brügge; men en Saadan lod sig vist ogsaa godt sammenstykke af de adspredte Efterretninger, og man seer strax, at den Skaanske Sild, den Norske Bergefisk, det Russiske Poltsværk, det Svenske Kobber, og den Engelske Uld, med samt de ufarvede Tøier og Tinnet, har paa den ene Side spillet en Hoved-Rolle, medens paa den Anden naturligviis allehaande finere Arbeider og Overdaadigheds-Varer blev Nordens Gjengæld. Det Skaanske Sildefiskeri var nemlig i 300 Aar (1200-1500) ei blot det største, men det eneste Berømte i Europa, Nordlands Tørfisk, som selv i det Attende Aarhundrede var en feed Steg for Bergenserne, maatte være det dobbelt for Hanserne, saalænge ogsaa det hele Nordlige Europa holdt »Langefaste», og Størstedelen af den Engelske Uld blev dengang forarbejdet i Flandern.

Spørger man nu endelig, hvordan det var muligt, at »Hanselaget», der i Krigstid sædvanlig kun syntes at bestaae af Lybek og de fire Vendske Stæder, kunde beherske baade Østersøen og Vesterhavet, og foreskrive Konger Love baade i Kiøbenhavn, Bergen og Stokholm, da bidrog Striden mellem den »røde og hvide Rose« vist nok Sit dertil; men Gaaden løses dog først ved at betragte de tre Nordiske Rigers Tilstand baade i det Fjortende og Femtende Aarhundrede, og da især Danmarks, der endnu i Valdemar Seiers Dage beherskede Østersøen, og foreskrev Love ved Traven saavel som ved Elben, og med eller uden Tydskernes Tilladelse vil vi da skride dertil, ei blot for at følge »Hanselaget« paa sine Krydstog, men især for at følge de »ældgamle Kongeriger« ind i Nyaaarstiden, under hvis Løb de alt længe har overlevet Hansemagten, og tør vel endnu længe udfolde Kæmpe-Naturen.